

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ЗАОХОЧЕННІ СТАЛОГО ІНВЕСТУВАННЯ З МЕТОЮ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

Рашевська К.Є., аспірантка кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Україна)

Відповідно до даних картування вмісту міжнародних інвестиційних угод, здійсненого ЮНКТАД, станом на 2021 рік 263 із 2576 існуючих міжнародних договорів у даній сфері містять посилення на різні аспекти сталого інвестування: зменшення бідності, охорону здоров'я, продовольчу безпеку, соціальну відповідальність, захист прав людини тощо [1]. Включення такої клаузули не залежить від економічного розвитку партнерів і зустрічається навіть в угодах найменш розвинених держав. Країни, що розвиваються також намагаються взяти на себе досить широке коло зобов'язань. Так, Угода про сприяння та захист інвестицій між Марокко і Нігерією передбачає здійснення оцінки впливу на навколишнє середовище та соціальну сферу, а також обов'язкове дотримання принципу due diligence для нівелювання негативних наслідків [2].

Стале інвестування - це врахування соціального, екологічного та корпоративного впливу в процесі прийняття інвестиційних рішень. Сталі інвестиції визначаються трьома ключовими характеристиками:

1. Фінансова рентабельність не нижча, аніж домінуюча ринкова ставка.
2. Позитивний вплив на суспільство та/або навколишнє середовище, а також на реалізацію дотичних цілей сталого розвитку.
3. Вимірювання ефективності відповідно до спеціальних індикаторів.

Сталі інвестиції ідеологічно тісно пов'язані з соціальною відповідальністю, однак, є більш комплексним явищем і, окрім гуманітарних міркувань, також мають на меті отримання прибутку. Цим вони відрізняються від благодійності й подібних некомерційних ініціатив.

Міжнародна спільнота активно працює над розробкою єдиного підходу до сталого інвестування. Інвестиції у цілях розвитку («сталі») тут презюмується) знаходяться на порядку денному спеціального комітету Світової організації торгівлі (СОТ). Лише за 2021 рік було проведено 2 раунди зустрічей у даному напрямку, що демонструє поступ порівняно із процесом прийняття Угоди про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи (ТРИМС), коли державам-членам СОТ вдалося домовитися лише про обмежений перелік норм [3]. Метою переговорів є розробка та підписання подібного до Угоди про спрощення процедур торгівлі асоційованого до ГАТТ договору, який дозволить узгодити інтереси інвесторів, держав і населення.

Серед актів так званого “м'якого права”, що стосуються окремих аспектів сталого інвестування - Керівні принципи ООН з питань бізнесу та прав людини [4], Тристороння декларація МОП про багатонаціональні підприємства та соціальну політику [5], Керівні принципи ОЕСР для транснаціональних підприємств [6], Основи з інвестиційної політики для сталого розвитку ЮНКТАД [7] тощо.

На етапі формування знаходиться практика інвестиційних арбітражів у даній сфері, які, розглядаючи спори, бажають врахувати вплив інвестиційних проектів на розвиток.

Потенційно стале інвестування є вигідним для всіх залучених суб'єктів: суверенних держав (як тих, що приймають інвестиції, так і тих, з яких останні походять), сталих інвесторів, населення. Воно здатне значно поліпшити ситуацію із дотриманням прав людини в приймаючій державі, зокрема, через зменшення будь-якої дискримінації, забезпечення адекватного рівня медичної допомоги та харчування, гарантування гідних та безпечних умов праці і соціальних стандартів для робітників, реалізацію прав корінних народів, захист культурної спадщини та традиційних знань, дотримання права на чисте довкілля та на економічний розвиток тощо.

Серед конкретних прикладів сталого інвестування: фонди, що займаються мікрофінансуванням в Африці та Азії; платформи, через які індивідуальні інвестори надають жінкам кредити для доступу до чистої енергетики; інвестиції в компанії, які постачають корисні шкільні обіди [8].

У сталому інвестуванні вагома роль належить приймаючій державі. Вона розробляє стратегію й індикатори сталих інвестицій, укладає відповідні інвестиційні договори, співпрацює з іншими країнами в межах міжнародних організацій. Але найголовніше – заохочує сталих інвесторів. У вже згаданій Угоді про спрощення процедур торгівлі міститься категорія «уповноважений (авторизований) економічний оператор». За аналогією можна закріпити преференції для «уповноваженого сталого інвестора»: підтримка спеціальних службовців на всіх етапах життєвого циклу інвестицій, спрощене ліцензування, «зелений коридор» для кваліфікованого персоналу, фіскальні, фінансові та інші пільги.

Свою позитивну роль може відіграти також держава походження, зокрема через заохочення потоків сталих інвестицій, нагляд за дотриманням національними підприємствами міжнародних норм відповідальної поведінки, страхування ризиків, а також співпрацю з приймаючою державою через спеціально передбачені в інвестиційних угодах спільні комітети та періодичні профільні місії [9].

Відтак, сталі інвестиції як один із інструментів економічної дипломатії, що сприяє заохоченню та реалізації прав людини, на сьогодні має вагомий вплив, про що свідчить акцентування уваги міжнародного співтовариства на даній проблематиці. Стале інвестування не є благочинністю, а, відтак, дозволяє інвестору отримати прибуток, що робить їх більш привабливими за умови розробки належного правового регулювання приймаючою державою, в тому числі в контексті надання відповідних преференцій. Максимального ефекту від сталого інвестування можна досягти лише за умови злагоджених зусиль приймаючої держави та держави походження, зокрема, й через інституціоналізовану співпрацю на різних рівнях.

Література:

1. INVESTMENT POLICY HUB. Mapping of IIA Content. URL: <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/iaa-mapping> (дата звернення: 26.03.2021 р.).

2. Reciprocal investment promotion and protection agreement between the Government of the Kingdom of Morocco and the Government of the Federal Republic of Nigeria. 2016. URL: <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/treaty-files/5409/download> (дата звернення: 26.03.2021 р.).

3. WORLD TRADE ORGANIZATION. Investment facilitation for development news archives. URL: https://www.wto.org/english/news_e/archive_e/infac_arc_e.htm (дата звернення: 26.03.2021 р.).

4. Керівні принципи щодо бізнесу і прав людини: Реалізація Рамкової програми Організації Об'єднаних Націй «Захист, повага і засоби захисту» / Переклад: Катерина Буряковська, Юлія Разметаєва, Олена Уварова, Дмитро Філіпський. За заг. ред. Олени Уварової. Харків: Право, 2018. — 80 с.

5. Трехстороння декларація принципів, касаючихся многонациональных корпораций и социальной политики. Административный совет Международного бюро труда. 2006. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---multi/documents/publication/wcms_166483.pdf (дата звернення: 26.03.2021 р.).

6. Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств: рекомендації для відповідального ведення бізнесу у глобальному контексті. 2011. URL: <https://www.adm-km.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/multinational.pdf> (дата звернення: 26.03.2021 р.).

7. Инвестиции в целях развития: к инвестиционной политике нового поколения в интересах инклюзивного роста и устойчивого развития. TD/B/59/L.1/Add.7. 2012. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/tdb59L1add7_ru.pdf (дата звернення: 26.03.2021 р.).

8. Імпакт Інвестування. Фінансові рішення для сталого розвитку. URL: <https://promprylad.ua/ua/impact-investing-undp/> (дата звернення: 26.03.2021 р.).

9. Sauvart Karl P. Gabor Evan, Facilitating sustainable FDI for sustainable development in a WTO Investment Facilitation Framework: four concrete proposals. Journal of World Trade, vol. 55. 2021. pp. 261-286., URL: <https://ssrn.com/abstract=3496967> (дата звернення: 26.03.2021 р.).